

SPRIJINIREA TRANZIȚIILOR CĂTRE DURABILITATE ÎN TEMEIUL PACTULUI VERDE EUROPEAN PRIN POLITICA DE COEZIUNE

Set de instrumente pentru factorii de decizie de la nivel național
și regional

Manuscris finalizat în noiembrie 2020.

Comisia Europeană nu este responsabilă pentru modul în care ar putea fi reutilizată prezenta publicație.

Luxemburg: Oficiul pentru Publicații al Uniunii Europene, 2021

© Uniunea Europeană, 2021

Politica de reutilizare a documentelor Comisiei Europene este pusă în aplicare în baza Deciziei 2011/833/UE a Comisiei din 12 decembrie 2011 privind reutilizarea documentelor Comisiei (JO L 330, 14.12.2011, p. 39).

Cu excepția cazului în care se prevede altfel, reutilizarea prezentului document este autorizată în temeiul unei licențe Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>). Aceasta înseamnă că reutilizarea este autorizată, cu condiția ca sursa documentului să fie recunoscută și să fie indicate orice modificări.

Pentru orice utilizare sau reproducere a unor elemente care nu sunt deținute de Uniunea Europeană, este posibil să fie necesară solicitarea permisiunii direct de la titularii drepturilor respective.

Print	ISBN 978-92-76-30180-6	doi:10.2776/093014	KN-01-20-720-RO-C
PDF	ISBN 978-92-76-30166-0	doi:10.2776/207242	KN-01-20-720-RO-N

Cuprins

1.	Despre acest set de instrumente	2
2.	Tranzițiile către durabilitate, regiunile și politica de coeziune.....	3
3.	Dezvoltarea unei viziuni privind un viitor durabil.....	6
4.	Reglementarea tranzițiilor	8
5.	Srijinirea inovării.....	11
6.	Srijinirea implementării și a eliminării treptate	14
7.	Susținerea unei tranziții juste	15
8.	Abordări teritoriale	17
9.	Integrarea durabilității în programe și proiecte.....	19
10.	Pe scurt: o agendă transformatoare adaptată la diferite puncte de plecare.....	21

1. Despre acest set de instrumente

Pactul verde european ⁽¹⁾ este strategia Uniunii Europene (UE) menită să pregătească economia și societatea pentru o planetă sănătoasă. Acesta pledează pentru o abordare politică orientată către obiectivele neutralității climatice și ale economiei circulare. Pactul se referă în principal la conceptul de *tranziții către durabilitate* – înțelese ca transformări pe termen lung ale sistemelor societale către moduri de producție și consum mai durabile –, care a fost promovat în discursul de la nivelul UE timp de mai mulți ani.

Prezentul set de instrumente încearcă să transpună această abordare în instrumente, metodologii și etape concrete care pot fi puse în aplicare în contextul politicii de coeziune a UE. Setul de instrumente se axează pe modul în care politica de coeziune poate sprijini tranzițiile către durabilitate în planificarea și punerea în aplicare a acordurilor de parteneriat și a programelor, acordând prioritate sprijinului disponibil pentru perioada de finanțare 2021-2027, pentru a facilita tranziția către o economie neutră din punctul de vedere al impactului asupra climei, verde și circulară. Acesta constă într-un set de instrumente și întrebări care să ghideze o reflecție strategică și să contribuie la realizarea obiectivului mai ambițios al Pactului verde european în cadrul viitoarei politici de coeziune.

Setul de instrumente se adresează în primul rând autorităților de programare și de management de la nivel național și regional. Deși sunt mulți alți actori implicați în punerea în aplicare a acestuia, autoritățile de management pot utiliza politica de coeziune pentru a stimula schimbarea orientată către tranziții și pentru a crea un cadru general suficient de flexibil pentru a ține seama de strategiile, acțiunile și condițiile locale.

După ce prezintă modul în care politica de coeziune a UE poate ajuta regiunile să gestioneze tranzițiile către durabilitate (secțiunea 2), acest set de instrumente abordează mai întâi formularea unei viziuni strategice (secțiunea 3). În continuare, discutăm guvernarea tranzițiilor către durabilitate, punând accentul pe actorii, politicile și instituțiile relevante care fac parte din contextul mai larg în care se aplică politica de coeziune (secțiunea 4). Setul de instrumente detaliază apoi modul în care politica de coeziune poate contribui la sprijinirea tranzițiilor prin investiții în inovare (secțiunea 5), implementarea unor soluții durabile (secțiunea 6) și asigurarea unei tranziții juste (secțiunea 7). De asemenea, acordăm atenție modului în care strategiile teritoriale, ca instrumente tipice ale politicii de coeziune, pot sprijini tranzițiile către durabilitate (secțiunea 8). În cele din urmă, ne concentrăm pe selectarea proiectelor și pe măsurile care pot atenua impactul negativ al finanțării asupra mediului, precum și pe monitorizarea și evaluarea contribuției politicii de coeziune la tranziția către durabilitate (secțiunea 9).

Prezentul document conține principalele mesaje ale unui raport mai lung elaborat pentru Direcția Generală Politică Regională și Urbană a Comisiei Europene ⁽²⁾. Această versiune mai lungă include mai multe studii de caz, exemple care reprezintă o sursă de inspirație, linkuri către inițiative politice specifice ale UE și informații mai detaliate cu privire la diferitele instrumente menționate aici.

⁽¹⁾ https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/european-green-deal_ro

⁽²⁾ https://ec.europa.eu/regional_policy/en/information/publications/reports/2020/report-on-a-toolkit-for-national-and-regional-decision-makers-supporting-sustainability-transitions-under-the-european-green-deal-with-cohesion-policy

2. Tranzițiile către durabilitate, regiunile și politica de coeziune

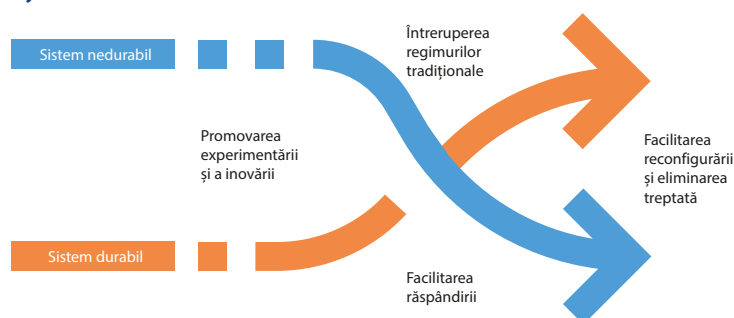
Deși politicile UE au contribuit la o îmbunătățire semnificativă a stării mediului în Europa, provocări precum cele legate de schimbările climatice, biodiversitate sau utilizarea resurselor nu pot fi abordate doar prin politici de mediu. Ele au nevoie de schimbări sistemice ale sistemelor nedurabile de producție și de consum. Acest lucru necesită o transformare fundamentală a sistemelor sociale și tehnice de mari dimensiuni, inclusiv modificări aduse tehnologiilor, infrastructurii, legislației, piețelor, comportamentelor etc. Tranzițiile către durabilitate pot fi înțelese ca transformări pe termen lung ale unor astfel de sisteme către moduri de producție și de consum mai durabile ⁽³⁾.

UE a stabilit obiective ambițioase pentru a orienta această schimbare, în special în ceea ce privește schimbările climatice și economia circulară. În decembrie 2019, Pactul verde european a definit o nouă agendă ambițioasă pentru Europa, care vizează realizarea unei Europe neutre din punctul de vedere al impactului asupra climei, în care creșterea este decuplată de utilizarea resurselor în 2050.

Economiile și societățile se află într-o transformare constantă. Cu toate acestea, pentru a obține un rezultat durabil, tranziția trebuie să fie direcționată și gestionată. Politicile publice pot sprijini noi soluții care permit tranziții către durabilitate și pot atenua rezistența din partea actorilor care apără statu-quo-ul și interesele lor personale. De regulă, mediul academic descrie tranzițiile ca reprezentând destabilizarea sau transformarea sistemică a „regimurilor” existente și nedurabile, prin apariția unor „nișe” noi și durabile.

Într-o curbă idealizată a tranzițiilor către durabilitate, se pot distinge trei procese principale: inovarea (apariția), implementarea pe scară largă a soluțiilor durabile (răspândirea) și reconfigurarea sistemului (asigurând totodată o tranziție justă).

Curba x a tranzițiilor ⁽⁴⁾

Regiunile au un rol important în acest proces. Acestea servesc drept loc din care apar noi soluții tehnologice și sociale. În plus, regiunile contribuie la obiectivele UE și la obiectivele naționale prin adoptarea soluțiilor tehnologice, economice și societale existente, prin care implementează aceste soluții în moduri adaptate contextului lor local. De asemenea, acestea trebuie să contribuie la eliminarea treptată a soluțiilor nedurabile, renunțând la sprijinul acordat tehnologiilor și practicilor respective. În cele din urmă, regiunile trebuie să se asigure că această reconfigurare are loc într-un mod just și echitabil și să evite ca tranziția să aibă un impact negativ asupra dezvoltării și bunăstării regionale.

⁽³⁾ <https://www.eea.europa.eu/soer>

⁽⁴⁾ Adaptată din: AEM, *Sustainability transitions: policy and practice* (Tranzițiile către durabilitate: politică și practică), Copenhaga, 2019.

Politica de coeziune este un instrument important pentru tranzițiile către durabilitate din mai multe motive. Aceasta contribuie cu o finanțare semnificativă pentru regiuni și are o componentă de consolidare a capacităților, capacitând astfel teritoriile atât din punct de vedere financiar, cât și din punctul de vedere al gestionării punerii în aplicare. Politica pune un accent puternic pe parteneriatul cu părțile interesate relevante și adoptă o viziune amplă și integrată asupra dezvoltării regionale. Aceasta se bazează pe realitatea zonei, permițând punerea în aplicare a tranzițiilor la scara corespunzătoare, fiind adaptate la teritoriul specific și corelându-le în același timp cu alte niveluri de guvernare.

Pandemia de COVID-19 și redresarea verde

Impactul pandemiei de COVID-19 din 2020 este resimțit de toate statele membre ale UE și de alte țări din întreaga lume. Șomajul a crescut semnificativ, iar mijloacele de subsistență ale oamenilor au fost puse în pericol. După un răspuns imediat de salvare din partea guvernelor, accentul s-a mutat pe redresare, inclusiv la nivelul UE. Pe lângă cadrul financiar multianual (CFM) 2021-2027, statele membre ale UE au convenit asupra unui pachet financiar ambițios pentru a aborda impactul pandemiei, în valoare totală de 750 de miliarde EUR sub formă de granturi și împrumuturi. Astfel, sprijinul financiar total acordat statelor membre se ridică la peste 1 800 de miliarde EUR pentru anii următori. O parte din acest sprijin va fi acordat prin intermediul noului Mecanism de redresare și reziliență, care va funcționa în paralel cu politica de coeziune și cu alte instrumente de sprijin ale UE.

Este posibil ca relansarea economiilor să nu ducă la revenirea la situația anterioară. Criza provocată de pandemia de COVID-19 a evidențiat necesitatea unei mai bune înțelegeri și includeri a unei abordări sistemice în politica și în cadrele de guvernare ale UE. Înțelegerea legăturilor dintre lanțurile de aprovizionare ale UE pentru producție, biodiversitate, climă, degradarea ecosistemelor, poluare, sănătate, sistemele agroalimentare și durabilitatea și reziliența modelului nostru socioeconomic este o condiție prealabilă absolută pentru elaborarea unui plan de redresare care să producă rezultate atât pe termen scurt, cât și pe termen lung.

Există, de asemenea, implicații pentru guvernarea globală a tranzițiilor. În pofida presiunii posibile de a adopta o viziune pe termen scurt pentru a rezolva probleme imediate, care ar putea conduce la sprijinirea unor tehnologii și active care ar deveni ulterior blocate, factorii de decizie pot oferi finanțare sectoarelor și tehnologiilor care promovează tranzițiile către durabilitate. Acest lucru se poate realiza, de exemplu, prin condiționarea sprijinului de performanța de mediu, prin furnizarea de finanțare sectoarelor și tehnologiilor nedurabile numai în cazul în care nu sunt disponibile alternative durabile sau prin transferarea sprijinului de la tehnologii și sectoare nedurabile către cele care pot furniza același serviciu în mod durabil (cum ar fi spre energia din surse regenerabile sau vehiculele electrice).

S-au produs câteva schimbări pozitive de mediu, ca impact imediat al crizei economice, de exemplu cele legate de poluarea aerului și de emisiile de gaze cu efect de seră. Fără intervenții de politică, aceste schimbări pot dispărea, pe măsură ce economiile se redresează. Cu toate acestea, responsabilii de elaborarea politicilor au posibilitatea de a lucra la permanentizarea unora dintre aceste schimbări.

Trecerea de la un sistem economic axat pe optimizare la un sistem care să fie adaptabil și rezilient este, de asemenea, oportună. Criza reprezintă o ocazie potrivită pentru a aduce schimbări în domeniile în care rezistența la schimbare este scăzută. De exemplu, reducerea temporară a cererii de transport urban motorizat reprezintă o oportunitate de a reduce spațiul pentru autoturisme și de a mări spațiul pentru transportul nemotorizat, de exemplu prin desemnarea unor benzi pentru biciclete. Pandemia a forțat, de asemenea, țările să pună în aplicare pe scară largă modificări ale comportamentelor și obiceiurilor (de exemplu, munca la distanță, învățarea online și e-sănătatea). Lecțiile învățate pot fi utilizate ca bază pentru promovarea unei schimbări comportamentale durabile în viitor.

Ca urmare a modificării condițiilor economice și sociale și a priorităților politice, criza le oferă factorilor de decizie ocazia de a pune în aplicare o reformă reală. Pe de altă parte, incertitudinea cauzată de criză ar putea, de asemenea, să reducă disponibilitatea guvernelor de a pune în aplicare tranzițiile, deoarece rezultatul incert al tranzițiilor sporește și mai mult incertitudinea.

Deși vizează în mod explicit politica de coeziune, acest set de instrumente ar putea fi, de asemenea, utilizat pentru a orienta noile instrumente de redresare către sprijinirea tranzițiilor către durabilitate.

3. Dezvoltarea unei viziuni privind un viitor durabil

Problemele de durabilitate sistemică nu pot fi soluționate prin schimbări marginale, axate doar pe eficientizarea sistemelor existente. În schimb, acestea necesită transformarea acelor sisteme socioeconomice care determină degradarea mediului (de exemplu, sistemele alimentare, sistemele energetice, sistemele de mobilitate). O astfel de transformare trebuie să fie determinată de o strategie orientată către o viziune cu obiective și ținte ambițioase pe termen lung.

Ca prim pas în acest proces, avem nevoie de o înțelegere aprofundată a sistemelor care trebuie transformate. Cartografierea sistemelor poate ajuta la descoperirea modului în care aceste sisteme determină degradarea mediului și a modului în care acestea pot rezista schimbării. Politica recentă a UE a demonstrat mai degrabă o trecere la o transformare sistemică decât adoptarea unor obiective axate exclusiv pe aspecte de mediu, de exemplu în cadrul uniunii energetice, al planului de acțiune pentru economia circulară sau al strategiei „De la fermă la consumator”.

După cartografierea sistemului, se poate realiza dezvoltarea viziunii și a strategiei. Aceasta constă în formularea unei viziuni, operaționalizarea acesteia sub forma unui set de obiective, identificarea căilor de realizare a acestor obiective și transpunerea acestor căi într-un set coerent de acțiuni.

Nu toate statele membre și nu toate regiunile vor avea același punct de plecare în acest proces. Unele regiuni se pot baza pe viziuni deja dezvoltate (uneori la nivel național) care stabilesc perspective dezirabile pe termen mediu sau lung și obiective și ținte corespunzătoare. Altele nu au astfel de viziuni cuprinzătoare. În aceste cazuri, planurile naționale și regionale de dezvoltare elaborate în scopul accesării fondurilor politicii de coeziune pot fi utilizate în exercițiul de viziune strategică a tranzițiilor către durabilitate. De asemenea, autoritățile de management pot lua în considerare utilizarea fondurilor politicii de coeziune pentru a dezvolta acele strategii și cadre de planificare care nu sunt încă instituite, cum ar fi pentru adaptarea la schimbările climatice sau economia circulară.

Principii de bună practică

1. **Cartografierea sistemelor de aprovizionare** (de exemplu, sistemul alimentar, sistemul energetic, sistemul de mobilitate):
 - (a) stabilirea limitelor sistemului în ceea ce privește spațiul, timpul și temele (de exemplu, emisiile de CO₂ generate de mobilitate într-un oraș în ultimele decenii);
 - (b) identificarea elementelor și a factorilor determinanți ai necesității pe care sistemul o îndeplinește (de exemplu, mobilitatea necesară pentru a vizita magazine, pentru deplasarea la locul de muncă, pentru activitățile recreative etc.) și a contextului care influențează această necesitate (de exemplu, extinderea urbană);
 - (c) identificarea tehnologiilor și a modurilor disponibile pentru a satisface nevoile, inclusiv soluțiile legate de regimurile existente (de exemplu, autoturism personal cu motor cu ardere internă, vehiculele electrice, transportul public cu autobuzul, bicicleta etc.) și soluțiile de nișă (de exemplu, co-voiajare);
 - (d) identificarea elementelor regimului care influențează opțiunile disponibile legate de satisfacerea nevoilor, în special a normelor culturale, a practicilor comportamentale, a infrastructurilor, a legislației și a politicilor, a regulilor pieței etc. (de exemplu, automobilul ca simbol al statutului, impozitarea combustibililor, zonele cu emisii scăzute, infrastructura rutieră, infrastructura de parcare etc.), inclusiv a structurilor existente și a eventualelor modificări ale acestor structuri;

- (e) cartografierea impactului tehnologiilor și modurilor legate de regimul existent și de nișă asupra economiei, a societății și a mediului (de exemplu, locuri de muncă, emisii în aer și apă, utilizarea resurselor);
 - (f) cartografierea actorilor care au un interes în soluțiile legate de regim sau de nișă, incluzând interesele lor, tipurile și nivelurile resurselor lor pentru promovarea acestor interese, legăturile cu alți actori și capacitățile de a influența contextul legislativ și al politicilor, discursul public, dezvoltarea tehnologică și alte condiții care definesc procesele de tranziție;
 - (g) cartografierea peisajului mai larg și a megatendințelor care servesc drept context (de exemplu, prețurile combustibililor la nivel mondial, geopolitica, acordurile globale de mediu, inteligența artificială) pentru regim și care pot avea un impact asupra regimului;
 - (h) identificarea forțelor și a presiunilor externe care afectează sistemele de aprovizionare (de exemplu, megatendințe și forțe perturbatoare).
2. Dezvoltarea unei **viziuni** prin punerea în aplicare a unui proces participativ de formulare a aspirațiilor (de exemplu, corecte, accesibile, durabile, inovatoare, sigure, sănătoase, juste, echitabile, reziliente, prospere) pentru sistemele de aprovizionare relevante.
3. Transpunerea viziunilor în **obiective și ținte** și identificarea **căilor** posibile prin utilizarea unei combinații de procese participative, metode analitice (de exemplu, modelare) și procese politice. Ia în considerare:
- (a) soluțiile tehnologice, comportamentale și de altă natură disponibile;
 - (b) potențialul regional;
 - (c) posibila rezistență la schimbare;
 - (d) megatendințele.
4. Formularea **unei strategii și a unui plan de acțiune** prin intermediul unui proces politic și participativ, ținând seama de contribuțiile analitice. Include detalii cu privire la următoarele elemente:
- (a) structurile de coordonare și organizaționale;
 - (b) bugetul general și resursele umane necesare pentru punerea în aplicare și sursele de finanțare;
 - (c) principalele instrumente de politică care trebuie utilizate;
 - (d) acțiuni specifice care trebuie să fie puse în aplicare, inclusiv resursele financiare necesare, departamentul, persoana sau organizația responsabil(ă) și calendarul;
 - (e) punerea în aplicare a unui proces de monitorizare și de revizuire.

4. Reglementarea tranzițiilor

Pentru ca tranzițiile către durabilitate să conducă la obiectivele pe termen lung dorite într-un context complex și nesigur, acestea ar trebui să fie sprijinite de o guvernare proactivă. Acest lucru necesită o gamă largă de instituții, părți interesate și politici.

Contextul politic relevant constă în instrumente ale politicii de inovare, instrumente ale politicii de mediu și sectoriale pentru a sprijini implementarea unor noi soluții și pentru a evita blocajele, instrumente de politică pentru o tranziție justă, inclusiv intervenții pe piața forței de muncă, sociale și educaționale, politici privind dezvoltarea afacerilor și politici de redistribuire, precum și instrumente de comunicare pentru a crește sprijinul pentru tranziție. Figura de mai jos ilustrează complexitatea unor astfel de mixuri de politici.

Mixuri de politici pentru tranzițiile către durabilitate ⁽⁵⁾

Autoritățile de management vor avea, în cel mai bun caz, un control limitat asupra acestor politici, dar politica de coeziune poate fi în continuare un catalizator al schimbării prin abordarea unora dintre provocările tranzițiilor către durabilitate:

⁽⁵⁾ Kivimaa, P., „Building sustainability transitions” (Construirea tranzițiilor către durabilitate). În seria de seminare ale OCDE: *Managing Environmental and Energy Transitions for Regions and Cities* (Gestionarea tranziției de mediu și a celei energetice pentru regiuni și orașe). Seminarul 1: *Managing the Transition to a Climate-Neutral Economy* (Gestionarea tranziției către o economie neutră din punctul de vedere al impactului asupra climei). 17 mai 2019, Paris, 2019.

- » Întrucât impactul schimbărilor sistemice nu poate fi prevăzut pe deplin, guvernanta tranzițiilor trebuie **să recunoască incertitudinea și să consolideze reflecția în procesul de guvernanță**. Politica de coeziune asigură revizuirea prin intermediul unei noi programări o dată la șapte ani, precum și prin evaluarea la jumătatea perioadei. Chiar și după adoptarea acordului de parteneriat și a programelor, schimbările pot fi abordate pe parcursul punerii în aplicare a politicii de coeziune.
- » Din cauza complexității tranzițiilor și a **necesității unor abordări inovatoare**, există riscul ca o serie de inițiative să eșueze. Prin urmare, este important să se prevadă posibilități de experimentare (cum s-a propus, de exemplu, prin Inițiativa europeană privind dezvoltarea urbană).
- » Este important **să se evite blocajele**, și anume dezvoltarea unor tehnologii, comportamente, infrastructuri etc. care vor împiedica tranzițiile către durabilitate sau vor crește în mod semnificativ costul unei astfel de tranziții. Eliminarea treptată a tehnologiilor, produselor, practicilor și normelor nedurabile este la fel de importantă ca investițiile în tehnologiile durabile. Prin concentrarea cheltuielilor din cadrul politicii de coeziune pe tehnologiile și soluțiile inovatoare și evitarea cheltuielilor pentru cele nedurabile se pot sprijini procesele de eliminare treptată și de introducere treptată.
- » Guvernele nu pot pune în aplicare o tranziție fără **implicarea puternică a părților interesate**. De asemenea, acțiunile trebuie să treacă dincolo de nivelurile de guvernare, scările teritoriale, domeniile de politică și limitele sectoriale. Politica de coeziune trebuie să sprijine actorii care pot susține tranzițiile, atât prin consolidarea capacităților, cât și prin sprijinirea proiectelor și inițiativelor relevante. În loc să se acorde importanță implicării unui grup reprezentativ de părți interesate, accentul ar trebui pus pe potențialul actorilor de a contribui în mod pozitiv la tranziție.
- » Ar putea fi necesar să se **abordeze rezistența la schimbare**, deoarece tranzițiile vor fi, prin definiție, perturbatoare pentru anumiți actori, cum ar fi grupurile implicate în tehnologii și practici nedurabile. Finanțarea politicii de coeziune poate atenua impactul asupra celor afectați, poate contribui la consolidarea capacităților actorilor inovatori și poate sprijini inovarea și implementarea de soluții durabile.
- » Este necesară o **tranziție justă** pentru a se asigura că tranziția nu reprezintă o sarcină disproporționată pentru anumite grupuri sau teritorii. Mecanismul pentru o tranziție justă și Fondul pentru o tranziție justă pot sprijini acest obiectiv.

Principii de bună practică

1. Trebuie cartografiat **mixul de politici existent** care sprijină sau împiedică tranzițiile către durabilitate. Evaluarea ar trebui să se refere la toate cele trei procese principale implicate într-o tranziție către durabilitate (inovare, introducere treptată și eliminare treptată și tranziție justă) și instrumentele de politică asociate acestora (instrumente de politică care sprijină inovarea, instrumente de politică de mediu și de politică sectorială pentru a sprijini introducerea de noi tehnologii și soluții și pentru a evita blocajele, precum și instrumente de politică pentru o tranziție justă; a se vedea, de asemenea, secțiunile 5-7).

Trebuie abordate următoarele întrebări:

- (a) Ce schimbări ample ale sistemelor sociale, economice și tehnologice sunt necesare pentru a sprijini tranzițiile către durabilitate?
- (b) Care dintre aceste schimbări trebuie să aibă loc în perioada de programare?
- (c) Care sunt actorii responsabili pentru efectuarea acestor schimbări și cum trebuie să se schimbe comportamentul lor?

- (d) Ce politici pot fi utilizate pentru a afecta comportamentul acestor actori?
 - (e) Cum poate fi abordată rezistența la schimbare?
2. Mixul de politici existent trebuie să fie evaluat în ceea ce privește posibilele obstacole în calea tranzițiilor către durabilitate.
- (a) Ce soluții trebuie puse în aplicare în conformitate cu strategiile și planurile de acțiune pentru tranzițiile către durabilitate?
 - (b) Sunt disponibile noi soluții pentru a înlocui soluțiile nedurabile existente sau este nevoie de sprijin pentru inovare?
 - (c) Sunt soluțiile durabile prezente la o scară adecvată sau sunt necesare politici pentru implementarea acestor soluții?
 - (d) Sunt tehnologiile și soluțiile actuale sprijinite prin subvenții dăunătoare? Dependențele sociale, economice, culturale, de rețea și de infrastructură creează blocaje prin acordarea de avantaje soluțiilor existente? Ce măsuri sunt necesare pentru a asigura condiții de concurență echitabile între noile soluții durabile și cele existente nedurabile?
 - (e) Sunt instituite politici pentru a aborda efecte sociale negative posibile și pentru a asigura o tranziție justă?
3. Trebuie stabilit **rolul finanțării din cadrul politicii de coeziune în mixul de politici** pentru punerea în aplicare a tranzițiilor către durabilitate. Trebuie adresate o serie de întrebări pentru a stabili care este rolul pe care îl poate juca politica de coeziune.
- (a) Este necesară finanțare publică pentru a obține rezultatul dorit?
 - (b) În cazul în care este necesară finanțarea publică, este necesar sprijin din partea politicii de coeziune sau sunt disponibile și suficiente alte instrumente de finanțare?
 - (c) Ce formă ar trebui să ia sprijinul în cadrul politicii de coeziune?
 - (d) Ce criterii de mediu ar trebui îndeplinite?
 - (e) Care sunt măsurile care ar trebui adoptate la nivel național și care ar trebui adoptate la nivel regional sau local? Anumite acțiuni ar putea fi realizate mai bine prin cooperare la nivel transnațional sau transfrontalier?
4. Este necesar să se pună în aplicare proceduri și instituții pentru a promova **guvernanța adaptivă și însușirea politicilor**, pentru a integra procesul de reflecție într-un proces în care rezultatul este în mod inerent dificil de prevăzut. Acest lucru implică punerea în aplicare a unor bucle de feedback pentru a asigura învățarea, precum și efectuarea de ajustări, după caz, după ce se vor trage învățăminte din punerea în aplicare.

5. Sprijinirea inovării

Tranzițiile devin fezabile atunci când sunt puse la dispoziție soluții alternative pentru un viitor durabil. Acesta este motivul pentru care sprijinirea inovării este esențială în tranziția către o economie circulară și neutră din punctul de vedere al impactului asupra climei.

Astfel cum s-a explicat anterior, pentru a aborda provocările sistemice în materie de mediu, soluțiile trebuie să fie diferite în mod semnificativ de tehnologiile și practicile actuale. Prin urmare, inovarea radicală ar trebui luată serios în considerare. Aceasta poate implica inovarea tehnologică, inovarea socială, inovarea modelelor de afaceri și inovarea în materie de politici, astfel cum se prezintă în tabelul următor.

Exemple de inovare pentru tranzițiile către durabilitate ⁽⁶⁾

Domeniu	Tema principală	Exemple
Inovarea tehnologică 	Vizează dezvoltarea de noi produse și procese și schimbări tehnologice semnificative ale produselor și proceselor	<ul style="list-style-type: none"> » Mobilitate: vehicule electrice pe bază de baterii, biciclete electrice, combustibili alternativi, vehicule autonome » Produse alimentare: permacultură, semănat direct în miriște, carne și produse lactate pe bază de plante, modificare genetică » Energie: energie electrică din surse regenerabile, pompe de căldură, case pasive, modernizare integrală a locuințelor, contoare inteligente. » Inovarea tehnologică transversală include, de exemplu, tehnologiile digitale (inteligența artificială, volumele mari de date și internetul obiectelor)
Inovarea socială 	Vizează identificarea de noi practici sociale cu scopul de a îndeplini nevoile sociale într-un mod diferit față de soluțiile existente	<ul style="list-style-type: none"> » Mobilitate: co-voiajare, transfer modal, teleconferință, muncă la distanță, comerț cu amănuntul prin internet » Produse alimentare: rețele alimentare alternative, alimente ecologice, schimbarea regimului alimentar, agricultură urbană, consilii alimentare » Energie: producție descentralizată de energie („prosumatori”), energie comunitară, cafelele energetice » Inovările sociale transversale la nivelul întregii societăți includ democrația energetică, economia bazată pe partajare, economia reparațiilor, localismul și externalizarea spre public
Inovarea modelului de afaceri 	Vizează modificarea propunerii de valoare a unei organizații și a modelului său de funcționare subiacent prin schimbarea rațiunii modului în care o organizație creează, furnizează și captează valoarea în contexte economice, sociale, culturale sau de altă natură	<ul style="list-style-type: none"> » Mobilitate: servicii de mobilitate, co-voiajare, refabricarea vehiculelor, utilizarea în comun a bicicletelor » Produse alimentare: rețele alimentare alternative, alimente ecologice » Energie: societăți de servicii energetice, capacitate de rezervă, furnizare de energie electrică de la vehicul la rețea » Inovarea digitală transversală care contribuie la crearea unor noi modele de afaceri, inovarea în domeniul financiar (fintech), care include diverse forme de multifinanțare, cum ar fi creditarea de la persoană la persoană, multifinanțarea bazată pe donații și acțiunile comunității

⁽⁶⁾ A se vedea: https://ec.europa.eu/regional_policy/en/information/publications/reports/2020/report-on-a-toolkit-for-national-and-regional-decision-makers-supporting-sustainability-transitions-under-the-european-green-deal-with-cohesion-policy

Domeniu	Tema principală	Exemple
Inovarea în materie de politici 	Procese, instrumente și practici noi utilizate pentru conceperea, elaborarea și punerea în aplicare a politicilor care au ca rezultat o mai bună soluționare a problemelor complexe	» Gândirea sistemică, previziunea strategică, concentrarea asupra perspectivelor comportamentale, proiectarea experimentală, abordarea digitalizată, asumarea complexității, concentrarea asupra cetățenilor și conturarea de noi alianțe, accent pe impact

Perspectiva tranzițiilor către durabilitate încadrează inovarea ca factor care contribuie la schimbările transformatoare. Cu toate acestea, deoarece regiunile servesc drept locuri din care apar noi soluții (a se vedea secțiunea 2), inovarea ar trebui să se bazeze, de asemenea, pe potențialul regional și pe nevoile de dezvoltare. În contextul politicii de coeziune, strategiile de cercetare și inovare pentru specializare inteligentă (RIS3) continuă să servească drept cadru pentru finanțarea activităților de inovare, în cadrul obiectivului de politică 1, și vor juca un rol major în găsirea de soluții inovatoare la provocările societale legate de tranziția verde.

În noile domenii de activitate, responsabilii de elaborarea politicilor trebuie să se asigure că sunt disponibile nișe protejate nu numai pentru operatorii tradiționali, ci și pentru entitățile nou-intrate pe piață, pentru antreprenori și pentru actorii periferici. Protejarea nișelor împotriva principalelor presiuni economice, de infrastructură, legate de preferințele consumatorilor și împotriva altor presiuni legate de selecție poate implica protejarea, susținerea și capacitatea.

- » Protejarea inovării presupune protejarea acesteia de principalele presiuni economice, de infrastructură, legate de preferințele consumatorilor și de alte presiuni de selecție. Regiunile și orașele ar putea oferi „spații” protejate în care pot avea loc experimente, cu exemple precum orașele de tranziție și inițiativele privind clusterelor verzi.
- » Susținerea presupune sprijinirea proceselor de învățare, formularea așteptărilor și sprijinirea proceselor de colaborare în rețea, pentru a sprijini dezvoltarea inovării revoluționare.
- » Capacitatea înseamnă schimbarea mediilor de selecție tradiționale, făcându-le mai potrivite pentru inovațiile de nișă. Acest lucru implică responsabili de elaborarea politicilor care au suficientă putere pentru a deschide spațiul pentru noii participanți, în detrimentul actorilor existenți ai regimului.

Experimentarea este esențială pentru inovare, întrucât succesul procesului de inovare este incert și nu pot fi prevăzute toate rezultatele inovărilor radicale.

Principii de bună practică

1. Luarea în considerare a necesităților în materie de inovare pentru **schimbări transformatoare** la elaborarea RIS3:
 - (a) analiza contextului regional și a potențialului de inovare: identificarea soluțiilor esențiale pentru deblocarea sau accelerarea tranziției fiecărui sistem-cheie care sunt în conformitate cu potențialul de inovare regional;
 - (b) dezvoltarea unei viziuni comune pentru viitorul regiunii prin stabilirea unor priorități colective pentru schimbări transformatoare, în conformitate cu viziunile și strategiile;

- (c) stabilirea procesului și a guvernantei RIS3, asigurând participarea și asumarea responsabilității prin asigurarea disponibilității unor nișe protejate:
 - (i) protejarea inovării de preferințele tradiționale economice, de infrastructură și ale consumatorilor, prin crearea de spații protejate în orașe și regiuni;
 - (ii) sprijinirea inovării prin susținerea proceselor de învățare, prin articularea așteptărilor și prin sprijinirea proceselor de colaborare în rețea;
 - (iii) încurajarea inovării prin redefinirea regulilor jocului și reformarea instituțiilor care influențează criteriile de performanță predominante;
 - (d) identificarea priorităților în materie de inovare în conformitate cu agenda de tranziție la nivel de sistem pentru toate obiectivele, prin evaluarea celor mai bune opțiuni, cartografierea impactului acestora și clasificarea lor în consecință;
 - (e) definirea unui mix coerent de politici, a unei foi de parcurs și a unui plan de acțiune coerente.
2. Pe parcursul punerii în aplicare a RIS3, trebuie să se asigure **experimentarea** (testarea performanțelor tehnice, a piețelor, a preferințelor consumatorilor și a acceptării de către societate, probarea și învățarea), împreună cu „inovarea deschisă”, care vizează nu numai întreprinderile, sectorul academic și industria, ci implică și utilizatorii, societatea civilă, comunitățile și alți actori în calitate de participanți activi.

6. Sprijinirea implementării și a eliminării treptate

Extinderea este necesară pentru a implementa soluții inovatoare în curentul principal și pentru a înlocui soluțiile nedurabile existente pe scară largă.

Implementarea noilor tehnologii și practici necesită utilizarea unui mix de instrumente de politică care pot conferi avantaje soluțiilor durabile și pot elimina avantajele sistemice de care se bucură tehnologiile actuale. Cu toate acestea, multe dintre aceste instrumente de politică nu sunt de competența autorităților de management. Politica de coeziune trebuie să completeze alte instrumente de politică și ar trebui să fie utilizată atunci când alte instrumente de politică nu sunt disponibile sau sunt insuficiente pentru a asigura rezultatele scontate. Având în vedere importanța acestui mix mai amplu de politici, este necesară o cooperare strânsă între instituțiile guvernamentale pentru a se asigura că fondurile UE sunt utilizate într-un mod eficient și eficace.

Printre avantajele sistemice de care se bucură tehnologiile tradiționale se numără subvențiile dăunătoare mediului. Acest proces de eliminare treptată implică excluderea de la finanțarea din partea UE a operațiunilor care favorizează statu-quo-ul și prezintă riscul de a duce la blocaje. În plus, procesul de eliminare treptată necesită o evaluare a unor elemente sociale, economice, culturale, de rețea, de infrastructură și de reglementare mai ample care împiedică implementarea noilor tehnologii.

Pe lângă coordonarea cu alte surse UE și naționale, ar trebui să existe, de asemenea, o contribuție semnificativă a finanțării private. Subvențiile guvernamentale ar trebui să fie puse la dispoziție numai cu condiția asigurării unui randament social. Instrumentele financiare ar trebui utilizate în măsura în care este posibil. Pentru noile tehnologii, rolul instrumentelor de atenuare a riscurilor este vital.

Cu toate acestea, finanțarea publică pentru implementare a devenit și mai relevantă în contextul crizei economice declanșate de pandemia de coronavirus, deoarece este probabil ca finanțarea privată să fie mai puțin accesibilă. Planul de redresare pentru Europa vizează asigurarea faptului că investițiile verzi stimulează redresarea economică, prin crearea de locuri de muncă și stimularea creșterii economice. O finanțare națională suplimentară poate fi pusă la dispoziție ca urmare a suspendării normelor bugetare ale UE. În sectorul energetic, competitivitatea energiei din surse regenerabile și rentabilitatea măsurilor de eficiență energetică sunt împiedicate de prețurile scăzute ale combustibililor fosili ca urmare a crizei, subliniind în continuare rolul important al finanțării publice în stimularea acestor tehnologii.

Principii de bună practică

1. Elaborarea unor cadre de politică adecvate pentru a aborda barierele nefinanciare în calea investițiilor în soluții durabile (de exemplu, bariere privind informațiile, infrastructura, subvenții dăunătoare pentru operatorii tradiționali, norme privind accesul pe piață etc.) pentru fiecare sistem de aprovizionare (de exemplu, alimente, transport, energie)
2. Dezvoltarea unor instrumente naționale adecvate pentru a aborda barierele financiare în calea implementării de soluții durabile (de exemplu, costuri de investiții ridicate, risc ridicat etc.) pentru sistemele de aprovizionare relevante
3. Identificarea lacunelor în materie de finanțare necesară pentru atingerea obiectivelor privind reducerea emisiilor de carbon, economia circulară și biodiversitatea pentru fiecare sistem de aprovizionare
4. Identificarea și dezvoltarea unor modalități adecvate de finanțare pentru a acoperi lacunele prin utilizarea fondurilor politicii de coeziune, luând în considerare maturitatea tehnologică și potențialul de generare de venituri sau de reducere a costurilor

7. Susținerea unei tranziții juste

Tranziția justă este noțiunea potrivit căreia procesul de tranziție către o economie mai verde trebuie să includă toate părțile interesate, iar costurile inevitabile legate de ocuparea forței de muncă și cele sociale ale tranziției trebuie să fie partajate de toți. În contextul Pactului verde european, tranziția către o economie circulară și neutră din punctul de vedere al impactului asupra climei poate avea succes numai atunci când toate regiunile pot beneficia de pe urma transformării și nimeni nu este lăsat în urmă. Criza provocată de pandemia de coronavirus nu va face decât să exacerbeze provocările generate de o tranziție justă și, prin urmare, politica de coeziune poate juca un rol esențial.

Comisia a propus un Mecanism pentru o tranziție justă, inclusiv un Fond pentru o tranziție justă, pentru a oferi ajutor specific regiunilor celor mai afectate de tranziție, vizând diversificarea economică și recalificarea. Însă conceptul mai larg al unei tranziții juste și echitabile trebuie, de asemenea, să fie integrat în programarea celorlalte fonduri ale politicii de coeziune, inclusiv în inovarea și implementarea de noi soluții. Instrumentele de politică pentru o tranziție justă pot include instrumente de politică industrială (de exemplu, sprijin pentru dezvoltarea de noi modele de afaceri și sprijin pentru diversificarea activităților), programe ample și creative de ajustare a forței de muncă (de exemplu, recalificare) și o protecție socială solidă sau „dispozitive de siguranță”.

Finanțarea politicii de coeziune trebuie să fie orientată prin planuri teritoriale pentru o tranziție justă, care sunt necesare pentru a accesa sprijinul din Fondul pentru o tranziție justă. Finanțarea trebuie să se concentreze asupra regiunilor afectate negativ de tranziție și trebuie să se concentreze pe dezvoltarea integrată a acestor regiuni, inclusiv prin finanțarea recalificării și a intervențiilor pe piața forței de muncă, prin investiții locale în sectoarele și tehnologiile de creștere cu emisii scăzute de dioxid de carbon, prin strategii de cercetare și inovare, prin planuri locale de diversificare economică, prin investiții specifice în infrastructură și prin recultivarea mediilor locale.

În sens mai larg, conceptul de tranziție justă trebuie să fie integrat în toate activitățile de tranziție, inclusiv în inovarea și implementarea de noi soluții. De exemplu, extinderea investițiilor în domeniul energiei din surse regenerabile poate include proiecte la scară mică deținute de comunitate, ceea ce afectează distribuția beneficiilor către comunitățile respective.

Principii de bună practică

Elaborarea unui plan teritorial pentru o tranziție justă: este un instrument adecvat pentru reunirea diferitelor elemente ale cadrului general de politică într-o abordare coerentă. Etapele elaborării unui plan teritorial pentru o tranziție justă pentru o economie neutră din punctul de vedere al impactului asupra climei sunt următoarele:

1. identificarea teritoriilor celor mai afectate de procesul de tranziție pe baza planului național privind energia și clima, a strategiei pe termen lung sau a altor documente strategice relevante legate, de exemplu, de biodiversitate sau de economia circulară. Aceste teritorii pot fi orașe, regiuni, dar și state membre întregi, pentru impactul care nu este diferențiat din punct de vedere teritorial. În acest caz, politica de coeziune se concentrează asupra regiunilor;
2. evaluarea provocărilor legate de tranziție pe baza impactului social, economic și de mediu al tranziției către o economie neutră din punctul de vedere al impactului asupra climei, verde și circulară. Identificarea numărului de locuri de muncă afectate și a pierderilor de locuri de muncă, precum și a altor impacturi sociale, a nevoilor de dezvoltare și a obiectivelor legate de transformare care sunt determinate, de exemplu, de închiderea activităților cu emisii ridicate de gaze cu efect de seră în aceste teritorii;

3. elaborarea unei strategii de tranziție, asigurând coerența cu alte viziuni, strategii și planuri naționale, regionale sau teritoriale și ținând seama de potențialul regional și de megatendințe;
4. identificarea instrumentelor de politică necesare pentru punerea în aplicare a unei tranziții juste, inclusiv integrarea aspectelor legate de tranziția justă în toate politicile relevante;
5. identificarea nevoilor de finanțare, inclusiv a sprijinului din partea Fondului pentru o tranziție justă și a Mecanismului pentru o tranziție justă, a FEDR, a Fondului de coeziune și a instrumentelor de finanțare naționale, precum și a finanțării din partea sectorului privat, pentru a aborda impactul social, economic și de mediu care nu poate fi abordat prin alte instrumente;
6. elaborarea unui plan de acțiune pentru punerea în aplicare a strategiei, definirea sarcinilor și a termenelor;
7. identificarea nevoilor de guvernare, inclusiv de monitorizare și evaluare, precum și a organismelor responsabile.

8. Abordări teritoriale

Regiunile și teritoriile din cadrul regiunilor diferă în ceea ce privește punctele lor de plecare economice, sociale și de mediu. De asemenea, regiunile diferă în ceea ce privește provocările și potențialul de dezvoltare locală și, prin urmare, vor fi afectate în mod diferit de tranziții și vor trebui ele însele să pună în aplicare sprijinul în modalități diferite.

Autoritățile de management trebuie să ghideze tranzițiile regionale și locale, dar, în același timp, trebuie să asigure suficientă flexibilitate pentru a ține seama de circumstanțele locale și regionale. Strategiile teritoriale integrate sunt deosebit de relevante pentru realizarea tranzițiilor către durabilitate la nivel local, deoarece au o abordare strategică și participativă, oferă intervenții într-un mod integrat și se bazează pe cunoștințe și capacități locale.

Orașele, zonele funcționale urban-rurale, precum și zonele rurale și regiunile carbonifere, în special, necesită abordări specifice, care pot fi luate în considerare de politica de coeziune.

În **zonele urbane** se concentrează populația și activitatea economică. Acestea sunt, de asemenea, în mod disproporționat, locuri în care se manifestă impactul pozitiv al globalizării, cum ar fi imigrația lucrătorilor cu înaltă calificare, deși pot pierde dacă nu sunt în măsură să profite de tendințele globale. Câștigătorii într-o lume din ce în ce mai multipolară sunt, în general, orașele, dar nu toate orașele au de câștigat. În același timp, se constată o concentrare a impactului negativ asupra mediului în orașe (inclusiv congestia traficului, poluarea și presiunea ridicată asupra resurselor naturale), ceea ce oferă argumente solide pentru tranzițiile către durabilitate. Acesta este motivul pentru care orașele au făcut adesea obiectul unui studiu în acest domeniu și motivul pentru care sunt disponibile mai multe manuale și documente de orientare pentru punerea în aplicare a tranzițiilor către durabilitate urbană. În special, noul instrument al politicii de coeziune – Inițiativa europeană privind dezvoltarea urbană – va fi un instrument important pentru furnizarea de sprijin pentru punerea în aplicare a tranzițiilor către durabilitate, datorită accentului pus pe inovarea și experimentarea urbană, precum și pe consolidarea și partajarea capacităților și a cunoștințelor pentru politici urbane îmbunătățite.

Zonele rurale se confruntă adesea cu provocări multiple legate de îmbătrânirea (și uneori reducerea) populației, de performanțele economice mai slabe, de nivelurile mai scăzute ale resurselor umane, de accesul mai redus la anumite piețe sau servicii și de rate mai ridicate ale sărăciei. Pandemia de coronavirus afectează fermierii, întreprinderile și comunitățile din zonele rurale într-un mod specific. Cu toate acestea, zonele rurale își pot identifica propriile căi de tranziție specifice zonei, care se bazează pe atuurile locale, cum ar fi o pondere ridicată a sectoarelor bioeconomiei și a serviciilor ecosistemice. În plus, anumite abordări participative și bazate pe comunitate au un potențial semnificativ în zonele rurale, datorită unui procent mai mare de legături personale. Acest lucru poate contribui la asigurarea faptului că tranzițiile nu sunt considerate ca fiind forțate din exterior în zonele rurale, ci se bazează pe inițiative locale și pe concepte și potențiale de dezvoltare bazate pe realitatea zonei.

Prin urmare, interacțiunea dintre zonele rurale și cele urbane trebuie luată în considerare în tranzițiile cu accent pe zonele funcționale, întrucât zonele rurale și urbane sunt spații interconectate din punct de vedere economic, social și al mediului. Pe de o parte, zonele rurale se confruntă adesea cu externalitățile negative ale cererii urbane, care nu se află sub controlul lor. Pe de altă parte, zonele rurale sunt necesare pentru ca zonele urbane să funcționeze. Zonele urbane se bazează pe zonele rurale pentru a-și satisface cererea de servicii ecosistemice, cum ar fi hrana, apa, energia, materiile prime etc.

Teritoriile specifice, cum ar fi **regiunile carbonifere**, se află în prima linie a tranziției către o economie neutră din punctul de vedere al impactului asupra climei în UE, deoarece sunt regiunile în care se vor resimți mai întâi efectele sociale și economice posibil negative ale tranziției, inclusiv posibilele pierderi de locuri de muncă în activitățile legate de cărbune și în sectoarele în aval. Eliminarea cărbunelui, fie

În mod planificat, fie ca urmare a creșterii prețurilor carbonului, devine primul test pe scară largă în ceea ce privește dimensiunea „eliminare treptată” a tranzițiilor către durabilitate în Europa. Provocarea reprezentată de concilierea diferitelor interese în contextul tranzițiilor din regiunile carbonifere și de a determina părțile interesate să se implice în sprijinirea schimbării sau, cel puțin, să nu se opună acesteia va servi drept punct de referință pentru viitoarele eliminări treptate, ca parte a tranzițiilor către durabilitate. Eliminarea treptată a cărbunelui este atât o provocare națională legată de decarbonizare, de securitatea energetică și de prețurile energiei, cât și o provocare regională legată de ocuparea forței de muncă, mijloacele de subsistență și restructurarea economică. UE a recunoscut importanța acestei provocări și sprijină tranzițiile prin intermediul Platformei pentru regiunile cu un consum ridicat de cărbune și cu emisii ridicate de dioxid de carbon și, în sens mai larg, prin intermediul Fondului pentru o tranziție justă.

Cooperarea poate juca un rol crucial în sprijinirea tranzițiilor către durabilitate, permițând abordarea în comun a multora dintre provocări și valorificarea în comun a oportunităților. Ca parte integrantă a politicii de coeziune, Interreg și strategiile macroregionale ale UE oferă un cadru pentru punerea în aplicare a acțiunilor comune și a schimburilor de politici între actorii naționali, regionali și locali din diferite state membre, precum și din țările învecinate.

9. Integrarea durabilității în programe și proiecte

Dimensiunea finală a acestui set de instrumente se axează pe integrarea orizontală a considerentelor de mediu în investițiile din cadrul politicii de coeziune, inclusiv în cele care nu au fost menționate în mod specific în capitolele anterioare. Pentru a consolida sprijinul pentru tranzițiile către durabilitate, ar trebui să se țină seama de aspectele legate de schimbările climatice, de utilizarea resurselor și de biodiversitate în toate etapele și la toate nivelurile punerii în aplicare a politicii de coeziune, în cadrul programelor și al proiectelor.

O astfel de „integrare” este în conformitate cu principiul dezvoltării durabile, un obiectiv central al tratatelor UE deja proeminent în politica de coeziune pentru perioada 2014-2020, precum și cu principiul mai recent „să nu faci rău” enunțat în Pactul verde european.

Printre instrumentele importante pentru îmbunătățirea performanței de mediu a politicii de coeziune se numără alocarea de fonduri și urmărirea cheltuielilor legate de schimbările climatice, imunizarea infrastructurii la schimbările climatice, criteriile de selecție și de excludere a proiectelor, monitorizarea realizărilor și a rezultatelor de mediu, precum și parteneriatul și asistența tehnică.

Autoritățile de management pot depăși cerințele de reglementare și pot urmări obiective mai ambițioase în ceea ce privește integrarea durabilității. Acest lucru poate contribui la evitarea impactului negativ, inclusiv pentru investițiile care nu vizează în primul rând inovarea, introducerea treptată a alternativelor durabile sau reconfigurarea, care au fost esențiale în părțile anterioare ale acestui set de instrumente.

Principii de bună practică

Creșterea finanțării pentru mediu și climă:

- îndeplinirea și depășirea obiectivelor de concentrare tematică;
- îndeplinirea și depășirea obiectivelor de alocare pentru OP2;
- utilizarea achizițiilor publice verzi.

Limitarea impactului negativ al finanțării asupra mediului:

- evaluarea strategică de mediu a programelor;
- evaluarea impactului asupra mediului al tuturor proiectelor cu impact potențial negativ;
- respectarea ierarhiilor de mediu în programare și în cererile de proiecte;
- aplicarea în cazul proiectelor a unor măsuri de protejare a climei și a biodiversității prin intermediul unor criterii de selecție;
- limitarea sau evitarea cheltuielilor pentru opțiunile dăunătoare mediului atunci când sunt disponibile alternative, aplicând liste negative pentru investițiile care sunt excluse de la finanțare;
- aplicarea unor instrumente de evaluare a impactului net al programelor (de exemplu, NECATER sau CO2MPARE) și compensarea impactului negativ;
- integrarea considerentelor de mediu în criteriile de selecție a proiectelor.

Parteneriate și instituții:

- implicarea partenerilor de mediu, precum și a agenților de schimbare, a susținătorilor schimbării și a conectorilor în elaborarea și punerea în aplicare a programului;
- furnizarea de asistență tehnică partenerilor sociali și de mediu;
- crearea unor instituții specializate care să sprijine punerea în aplicare de programe și dezvoltarea de proiecte care respectă mediul (de exemplu, pentru punerea în aplicare a evaluării impactului asupra mediului, a evaluării strategice de mediu, elaborarea criteriilor de selecție a proiectelor etc.).

Monitorizarea impactului asupra mediului și contribuția programului la tranzițiile către durabilitate:

- evaluarea impactului pozitiv asupra mediului al intervențiilor în domeniul mediului și al climei (OP2);
- evaluarea impactului negativ asupra mediului al intervențiilor;
- evaluarea contribuției programului la tranzițiile către durabilitate prin intermediul unor indicatori relevanți;
- aplicarea unor planuri de evaluare flexibile și iterative, asigurarea unui feedback în procesul decizional și aplicarea unei guvernante adaptabile.

10. Pe scurt: o agendă transformatoare adaptată la diferite puncte de plecare

Principii-cheie pentru transpunerea Pactului verde european în viitoarele programe ale politicii de coeziune:

- > dezvoltarea unei viziuni privind un viitor durabil și formularea unor căi de urmat;
- > instituirea unui sistem de guvernare proactivă pentru gestionarea tranziției;
- > sprijinirea inovării pentru dezvoltarea de soluții durabile;
- > sprijinirea implementării inovării și eliminarea treptată a practicilor nedurabile;
- > asigurarea unei tranziții juste, astfel încât transformarea să aducă beneficii tuturor;
- > aplicarea unor abordări teritoriale specifice (de exemplu, orașe, zone rurale, regiuni carbonifere);
- > integrarea durabilității în programe și proiecte.

Contactați UE

În persoană

În întreaga Uniune Europeană există sute de centre de informare Europe Direct. Puteți găsi adresa centrului cel mai apropiat de dumneavoastră la:

https://europa.eu/european-union/contact_ro

La telefon sau prin e-mail

Europe Direct este un serviciu care vă oferă răspunsuri la întrebările privind Uniunea Europeană. Puteți accesa acest serviciu:

- apelând numărul gratuit 00 800 6 7 8 9 10 11 (unii operatori pot taxa aceste apeluri);
- apelând numărul standard: +32 22999696; sau
- prin e-mail, la: https://europa.eu/european-union/contact_ro

Găsiți informații despre UE

Online

Informații despre Uniunea Europeană în toate limbile oficiale ale UE sunt disponibile pe site-ul Europa, la: https://europa.eu/european-union/index_ro

Publicații ale UE

Puteți descărca sau comanda publicații ale UE gratuite și contra cost la adresa: <https://op.europa.eu/ro/publications>. Mai multe exemplare ale publicațiilor gratuite pot fi obținute contactând Europe Direct sau centrul dumneavoastră local de informare (a se vedea https://europa.eu/european-union/contact_ro).

Dreptul UE și documente conexe

Pentru accesul la informații juridice din UE, inclusiv la ansamblul legislației UE începând din 1952 în toate versiunile lingvistice oficiale, accesați site-ul EUR-Lex, la: <http://eur-lex.europa.eu>

Datele deschise ale UE

Portalul de date deschise al UE (<http://data.europa.eu/euodp/ro>) oferă acces la seturi de date din UE. Datele pot fi descărcate și reutilizate gratuit, atât în scopuri comerciale, cât și necomerciale.

Oficiul pentru Publicații
al Uniunii Europene